Број 132. У Новом Саду у уторак 12. јуна 1901. Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, за целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. јулом 1901. ступа „Застава“ у трећу овогодишњу четврт а излазиће као и до сада 6 пута недељно, а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговора угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочито пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду, 12. јуна 1901.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Цариград и Карловци.

У првој вароши је столица православног васељенског патријарха а у другој је столица српског православног патријарха. Васељенски патријарх је представник васколике православне цркве а српски патријарх је представник српске православне цркве. Према томе је васељенски патријарх први међу равнима у догматичким питањима, јер ту може своју говорити само васељенски сабор. Но то оставимо на страну, него ваља друго нешто да разгледамо, и ево шта.

Васељенски патријарх као видљива глава васколике православне цркве има и своје високо достојанство, које се изједначује са достојанством једнога владара. Но са тим достојанством су скопчане велике дужности и велика права, а између тих дужности, долази и дужност очувања тога достојанства до ситница. А то се може и мора учинити само тако, ако патријарх врши своја права и дужности у смислу постојећих закона и ако свој живот води чисто по црквеним правилима. Наравно, то је оно што истиче из природе саме ствари, што прописују уредбе, па се мора од такога великодостојника тражити. Но морална страна овога питања тражи још остале врлине и племенитост од тако узвишених личности, па и на то пазе и таки великодостојници, јер и тим врше своју моралну дужност.

Но сваки великодостојници и стоје на чврстом правном основу и њих не може сваки поветарац гњева и самовоље са тих места одпирити. Па ипак, тако рећи изненада, по свом православном свету пронео се глас, да је Константин V. васељенски патријарх са свога положаја збачен, а збацила га је сама црквена власт. Одмах после тога учињенога акта, баш из крила те власти пуштено је у свет, истина завијено, да је то учињено ради очувања патријаршеског достојанства. Овај разлог је после мотивисан тиме, да патријарх Константин V. није у довољној мери заступао цркву наспрам световних власти, те је црква трпила отуда штете, а патријаршеско достојанство је тим понижавано, те је његов ауктoритет падао пред тим страним властима и пред православним светом. Но за тим је та мотивација попуњена, те је тврђено, да су патријархови рачуни у неколико у нереду, а то се и опет не слаже са патријарховим достојанством. Довољно је то, да је Константин V. дао довољно разлога за подизање са тога места и он је подигнут за то, да не трпи уштрба православна црква и да не пати патријаршеско достојанство. И то је извршено јавно а не у четири зида и у целом православном свету нико се није згрозио, нико није у томе акту назирао рушење патријаршеског достојанства, него баш обратно. Та све је то и по природним законима, јер који не сме мора устати, а који није за неко место, мора са тога места ићи. Дакле тамо је патријарх свргнут због недела и други изабрат достојнији, те је ствар природно и мирно решена. Ето, тако је било у Цариграду!

Као што је речено, у Карловцима је столица српскога патријарха и на њој седи Георгије I., који је то место заузео правилним путем, баш као и у Цариграду Константин V. Он није имао личних противника, него начелних, који су његов рад критиковали у границама начелним. Но и патријарх Георгије I. има својих права и дужности, а међу прве дужности спада му очување патријаршеског достојанства, које треба да неокаљано преда своме насљеднику. Па шта се догодило? Догодило се то, да је он не само неоправдано пречио рад законитих органа, своје цркве и свога народа, него је и још уз то чинио све могуће незаконитости. Ми смо видели, шта је учинио са сабором од 1892. и онда од 1897. год.; ми смо видели, шта је радио са појединим епархијским скупштинама и властима и т. д. Једно стоји, а то је, да је дакле у томе правцу починио у својој помесној цркви више зла, но што је учинио Константин V. у васељенској цркви. Осим тога његова рачунска управа је управо грозна, нарочито кад се узму у рачун прикупљање саборских трошкова и верозаконскога приноса.

Стоји дакле то, да је он својим радом с поља према властима оштетио цркву и народ, да је својом управом изнутра нанео цркви и народу великога квара. Али онда стоји и то, да је таким радом и таком управом знатно понизио патријаршеско достојанство и да ће то достојанство патити све дотле док он буде седео на столици српских патријараха. Дакле, шта је морала бити природна последица ове ствари и аналичан случај догађају у Цариграду? Морао је Георгије I. у Карловцима дади оставку кад је ухваћен на неделу, а кад то није хтео да учини, то га је морала власт свргнути у интересу очувања патријаршеског достојанства са мотивацијом о његовом раду.

Но видели смо, да су те власти, синод и саборски одбор, управо насилно то питање узели у своје руке а нису допустили да се састави надлежни суд по постојећој уредби. Како су синод и саборски одбор у овој ствари поступали то знамо, па преко тога прелазимо, но главно је то, што су трубили и трубе, да

ПОДЛИСТАК.

МАКСИМ ГОРКИ.

Име, што га исписасмо у натпису, рашчуло се у последње време не само у великој Русији, но и по осталој Европи. Нова ова звезда на небу руске књижевности, Максим Горки, ударио је у руској књижевности са свим новим правцем. И на том своме путу, Горки је веома плодовит писац, а јунаци су његових умотвора — ни мужици, ни радници — но — »босјаки« (босоноги): људи, који живе у свету грозног, порочног пролетаријата, посред сиромаштва и немаштине, ужаса и свих грозота таковога живота.

Многа његова дела преведена су на стране европске језике, па и у нас Срба има сад већ више његових умних производа у српскоме преводу.

И ово последње нарочито, а и посебно, што је Максим Горки, син братског нам руског народа — даде нам повода, да ниже, у српском преводу, донесемо чланак, који говори о овоме младоме, даровитоме и плодовитоме рускоме писцу.

Чланак тај гласи у главном:

»Максим Горки је загрмео по целој [illegible]ији и о њему сви говоре. С тога и ми смо рамо за своју дужност, да се изјаснимо о томе писцу, а за то ћемо се послужити његовом новом приповетком у часопису »Жизнь« (Живот). Приповетка се та зове »Њих троје«

»Жизнь« заузима у руској савременој штампи са свим посебно место. То је, као што је познато, јединствени лист у нас, где су нашли пријема руске Марксисте, а који је од прве до последње своје стране, проникнут чистим чистацким Марксизмом, — Марксизмом самога Маркса и Енгелса. Један од стубова тога листа је М. Горки. Зато, што ради на часопису »Жизнь« и у кругу Марксиста, многи мисле, да је и он Марксиста. А да ли је тако или није — ми ћемо ниже да покажемо. Сад пак не можемо, а да не обратимо пажњу на то, да при оцењивању дара М. Горкога, игра велику улогу: Је ли он Марксиста или није Марксиста. Ма како да је чудновато, али у нас је обичај, да се писци деле по класама. И тек кад критичар учини то, приступа он даљем раду. А рад тај тим је лакши, што за сваку класу постоји извесно мерило. Одношај према »класама« установљен је једаред за свагда. Ружи једног а хвали другог на сву меру, према трећем буди снисходљив, према четвртом ни сувише строг, али ни сувише мек и т. д. Задаћа критике се своди на то, да се одреди, којој категорији писаца т. ј. којој »класи« припада писац, којег проучавамо. И критика се ограничава на ту класификацију. Дар автора, његов ум, познавање људи, његова искреност, истинитост, љубав, што прожима цело његово биће — ништа од тога се не узима у обзир. И сад нека читаоци суде, колико су оправдани такви поступци критике

Па тако се владала наша критика и према М. Горком. Једни не хтедоше ни да чују за њега, јер не само да нису признавали икакав значај његовим причама, но су му одрицали и дар. Други, напротив, уздигли га до неба са његових заслуга и дарова, нашавши у њему правог ђенија. Трећи пак заузели средњи положај међу оним двема крајњим групама. И тако не само да не беше једнодушности, но сви ударише у крајност. И критика према томе не беше хладнокрвна и безпристрасна.

А то се да унеколико објаснити. Прво и прво општим погледом М. Горкога на свет. Узевши у заштиту »босјаке« и описујући с љубављу њихов живот и борбу за опстанак, М. Горки беше многе раздражио, а нарочито нашу штампу, која гледа спасење наше у интелигенцији — не у народу (у широком смислу), и не у »босјаштву«, но у интелигенцији (у ужем смислу), — а у причама г. Горкога видела је она насртај на права и авторитет те интелигенције. Отуда срдитост те штампе и ђипање њено на автора »босјачких« епопеја.

У другом логору су они, што су уздигли Горкога до неба са тих његових »грехова«. Марксисте нађоше у њему »свог човека«. У његовим јунацима — босјацима, с чврстим

то чине у очувању патријаршескога достојанства и онда мора човек да се запита: које је учињено у интересу патријаршескога достојанства: оно у Цариграду или ово у Карловцима?

Но на то је питање одговорено, те је јасно да је истина на страни оних у Цариграду. Међутим ми разумемо и наше власти и саборски одбор што стоје у служби таког патријарха који руши неделима патријаршеско достојанство. Но не разумемо народ, што не устане сложно да присили те власти и тог патријарха да иду са тих места, него једни чине своју дужност, а други вичу кривом патријарху живео! Док буде те разлике, биће у нас таких патријарха, таких власти биће разлике између Цариграда и Карловаца.

Др. М.

Одбрана Угронова.

На Римлерову броширу Угрон је одговорио у „Мађарорсагу“ опширном изјавом. Ми ево доносимо шта вели Угрон. Шта ће изјавити др. Милош Стефановић није нам још познато. Нами је из прва почетка јасно било да је ова ствар намештена и да је наперена највише против народности Угарске, а нарочито нас Словена. Др. Милош Стефановић износи се као вођа свију Словена Угарске и подмеће му се да је и он тражио преко Русије новаца на изборне цели. Сад треба да наступи хајка на народности. Они, који сваког избора потроше око 5 милијуна на изборне цели, а вероватно долазе до тог новца свим средствима, не могу да разуму, како могу народности да се упусте у изборе за угарски сабор без новаца. Словаци су се изјавили за активитет и за то траже траг томе активитету чак у Русији. Да је ова ствар намештена и доиста наперена и против народности види се најбоље и из одбране Угронове, јер он вели, како дра Милоша Стефановића непознаје и како никад није с њим дописивао. Шта се дакле с тим смерало, кад се Угрон и др. М. Стефановић у овој ствари изнели као савезници. Из одбране Угронове види се и то: ко је Римлер и шта га је навело да напише ту броширу.

Угрон је вели одмах у почетку своје изјаве: Г. Стефановића непознајем и нисам с њиме писмено никад опћио. Рад Римлеров у Русији непознајем такођер, и ако ми је Римлер оданде послао две илустриране карте и околним путем једно писмо, на које ја нисам одговорио. Поменути меморандум нисам ја саставио, већ Римлер. О банци сам само усмено преговарао. Што Римлер износи у писму од 3. јануара, то је несумњиво фалзификат, јер ја Римлера нисам никад пријатељем својим назвао. Ја сам Римлеру неколико пута писао. Римлер је на свој рачун и своју опасност водио политику. Тражио је чешће од мене, да му кажем своје мишљење. За тим се писмено и усмено понудио, да служи у корист мојих политичких назора. Од увек сам био пријатељ Француза а противник савеза с Немачком. Јер немачка моћ и култура, немачки капитал и његова експанзивност, политичка и економска организација Немаца у Аустрији, немачки језик у војсци и дипломација, прете народносном опстанку Угарске данас више но пре 1000 година. У Француској, француском народу и култури, види Угрон, равнотежу и заштиту. Француски народ није никад хтео Угарску да освоји, на против помагао је у бојевима против Турака и Немаца. Против данашњег система бори се угарска опозиција већ 24 године без резултата. Јер нема материјалне моћи да се организира, стално организацијом да управља, народ и његово право свугде да брани и силу да контролира. Влада је потукла опозицију при сваком избору са згрћеним милионима, које је добила од немачких и аустријских банака и других подузећа. Од куда и од кога потичу милиони Банфијеви? Угрон вели: Тражио сам заштите и лека против тог. Смерао сам, да се у Угарској оснује велика банка. Један део од добити ажије при оснивању ове банке, који би износио милион, а можда и више, да уђе у партијску касу. Тим да се странка организира у целој земљи, да се организација прошири, па и стране државе да се истинито информишу о смеровима странке. Код ове банке и њених подузећа дошли би до места они, који су присталице странкина начела, и сагласна дирекција и надзорни одбор, пристали би, да половина њихове дотације иде сваке године на партијске цели, из којих би странка покривала своје потребе. Угрон вели даље, како је био мишљења, да ако се банка и не оснује, да се може примити друга какова помоћ за прву организацију.

Угрон износи даље, како је његов говор у делегацијама од 1899. дигао био велику прашину. Римлер га је непрестано мучио многим писмима и телеграмима, да одмах допутује у Париз, јер француски министар спољних послова хоће с њим да конферише. Напослетку је Угрон отишао у Париз и походио Делкасеа. Изнео му своје планове о оснивању француско-угарске банке, која би била јака веза између оба народа. Делкасе је одобрио план, но изнео, како не познаје финансијске ствари, већ ће Угрона препоручити једном банкарском управнику. „Делкасе ми“, вели Угрон, „није ништа обећао.“ Сутра дан се Угрон састао и са једним банкарским управником, изнео му свој смер, а овај му је тек после три дана одговорио, како оснивању те банке није сад згодно време.

Угрон износи даље, како му је Римлер и даље непрестано досађивао и призивао у Париз, јер један други политичар живо се распитује за ту ствар. Угрон се обратио тада на једног својег пријатеља у Паризу. И овај му је одговорио, да цела ствар постоји само у фантазији Римлеровој. Даље му је изнео да се Римлер заноси рђавим мислима. Свугде ступа као заступник Угронов и овога компромитира. Прети са штампањем једне брошире. Угрон је тада напао у писму Римлера и после тога прекинуо с њиме сваку везу. Римлер му је тада писао врло дугачко писмо.

Угрон износи више писама, па и једно Кошутово писмо, у корист тога, да се сме радити на пријатељству између француског и мађарског народа.

Нови Сад, 11. јуна.

Михајловски и Сарафов. Као што је познато последњи збор бугарско-мађедонског комитеа изабрао је Михајловског за председника на место Сарафова. Михајловски је изнео програм бугарско мађедонског комитеа. Нагласио је, да је Русија своју пријатељску руку за то дигла са овог комитеа, јер је у ње изродило велико неповерење то, што се мађедонско питање припојило са Бугарском. Мађедонци се морају из опортунитета одрећи бугарске ствари и ићи својим засебним путем по оној старој мађедонској девизи: Мађедонија Мађедонцима

Сарафова, бившег председника тога комитеа, посетио је у затвору уредник бугарског листа „Балканског Весника“. Сарафов му је открио како је и он (Сарафов) пред страним светом увек заступао идеју: Мађедонија Мађедонцима, да би Европу утврдио у веровању, да је мађедонско питање потпуно одељено од проширења бугарских граница. У питању је само помоћ једном народу, који страда у јадном ропству. Сарафов је изнео даље, како му је пошло за руком да за то задобије и европску штампу, која је усљед тога непрестано писала о свирепостима турским. Даље рече Сарафов: „Да нам је пошло за руком да скинемо бугарски карактер са ствари и да се довољно спремимо за устанак, успех би нам био сигуран“. Сарафов рече даље, како су му некоји руски политичари признали, да Русија не би дозволила да се исече хришћанско становништво Мађедоније, и ако се држи још тога, да на Балкану треба да остане status quo.

На питање уредниково, да ли Сарафов држи да апшење његово шкоди ствари, одговори Сарафов: О, за цело. Турци су у самопоуздању постали много јачи, а Бугари су ово изгубили скоро. Но најзначајније је, што је мађедонска ствар компромитирана пред Европом, која је сада уверена, да је мађедонска ствар истоветна са бугарском ствари. То је била највећа погрешка бугарске владе, што је против своје воље уништила једну ствар, која је створена са највећим тешкоћама. Доћи ће дан, када ће бугарски државници требати мађедонску организацију. Али тада неће више наћи Мађедонце вољне и спремне за то.

Сарафов још рече, како ће се после свог ослобођења повући у приватан живот. Нада се септембра изићи из затвора. Бугарској влади се допада да отеже његову ствар, али га осудити не сме. Нагласио је још, како је све то бугарска влада учинила под „крајњим притиском“ и да никаква промена владе у Бугарској не може и у томе промене донети.

Из ових речи се најбоље види, шта се све спремало са бугарско мађедонским комитеом, кога је штитио и зашто је морала бугарска влада устати против њега.

Руски списатељи руском цару.

Ми смо у јучерањем броју донели, да је руски цар поводом рођења своје четврте кћери, помиловао све оне руске ђаке, који су били осуђени због последњих немира. Изнећемо сада представку, коју су 80 руских списатеља поднели били цару у корист ђака. Та је представка врло занимљива, она расветљава узроке ђачким немирима, а значајно је и то, да је професор Миљуков, који је ту представку саставио, био и затворен због тога. Да изнесемо најглавније из те представке, упућене право руском цару.

Ђачки немири се за последњих деценија систематично повраћају и бацили су из колосека већ хиљадама младих људи, који су прожмани ватреним одушевљењем за срећу и добро своје отаџбине.

Највећа би неправда била одговорност за немире свалити на ђаке. Узроци тим појавама су много дубљи. Они стоје у вези са многим општим условима нашег државног и социјалног живота, у првом реду са залима нашег академског живота. Та зла је открила и утврдила пре две године и комисија, која је на заповест В. Величанства одређена и изаслата била. Али рад те комисије није у пракси онако изведен, како се то с правом очекивало. Јавно мнење није припуштено да у томе свој суд и свој савет даде. Ствар је канцеларијским путем предата министарству наставе, а ово је смерове В. В. не само изобличило, већ потпуно сахранило. Место да је Ваша заповест тачно испуњена и да се успоставила жива веза између упливних професора универзитетских и ђака, отпустило је министарство баш оне

карактером, јаком вољом, великом душом — у тим људма са снажним живцима, са здравим осећајима, а без учмалости и ситничарења, што је својствено само интелигенцији, марксисте нађоше силу, која је позвана да обнови наше друштво И они почели трубити славу М. Горкога и објавише га својим пророком, генијем.

Но и у једном и у другом од тих пригово ра, мало је справедљивости, а много пристрасности, партизанства и једностраности. Сам дар по себи, није се скоро ни оцењивао. Али видели да има дара у њему сви, па и они из првог табора. Сви су признавали у њему крупну величину (и ако сви не беху свесни тога) — иначе не би вредило ни водити спора. И, крупна величина и дар М. Горкога, беше други узрок, што је мишљење о том писцу било тако подељено. О малом дару, мало се и говори, јер се од малог, мало и тражи. Али кад је реч о великом дару — онда је потребан и велики спор.

Осим две напоменуте групе, има, како већ рекосмо, и критичара средњег положаја. Али ни ту нема једнодушности. Једни криве М. Горкога што је сувише идејалан с његовим »босјацима«, а други веле да нема довољно идеализма, трећи пак признавајући, да автор има и дара и реализма, укоравају га због тенденцијозности и т. д.

Покушајмо, да се разаберемо у свим тим противречним погледима и да установимо свој сопствени.

З. В.

професоре, који су својим угледом и својим моралним врлинама могли благодарно да утичу на ђаке.

Ђаци, који су учествовали у немирима а који се само моралним средствима могли умирити, релеговани су. Да би се надзор над осталим ђацима пооштрио, заведена је универзитетска полиција. Опет су примењени привремени прописи од 29. јуна 1899., по којима се немирни ђаци у војску трпају. Све ове мере ће покрет само за кратко време угушити, али убедити неће никога. На против: Овим ће мерама бити из колосека бачени ватрени младићи, одушевљени племенитим тежњама и осећајима, биће уништене наде родитељске, а слабији од ђака понижени и доведени до јадних и грабљивих креатура. Помоћу таких мера однеговати целу једну генерацију значи, створити и одржавати у народноме животу ону загушљиву атмосферу, која на крају мора довести до трулежа и деморализације.

Притисак ове атмосфере осећа не само омладина, већ и зрелија генерација. И је ли то природно, кад у једној апсолутистичкој држави глас верних поданика не може да продре до владара. Па и сам потпис ове представке изгледа у очима свију, као дело особите грађанске смелости. Да би свога цара лојално и поштено могли известити о разним невољама, Ваши поданици морају потајно да раде, па и то у страху, да ће полиција дограбити преставку, пре него што дође у ваше руке. Многи који се потпуно слажу са садржајем ове представке, не смеју да се усуде да ову потпишу, јер се боје немилих последица.

Под таким приликама почиње сваком самосвесном човеку живот да постаје несношљив, свуда се распростире злокобна апатија, изумире интересовање за јаван рад, и у свима сферама државног и социјалног живота осећа се оскудица у људима.

Учините дакле, В. Величанство, једним великодушним почетком крај овом тешком стању; поклоните Вашим поданицима поверење, укините насиље, и дозволите да се до сад угушено јавно мнење, од сад слободно изражује.

Ђачки немири престаће сами од себе, ђаци ће се сами својом вољом вратити својој науци и када овај живот, који их окружава престане да буде извор огорчења, и створи им се могућност, да после довршене школе могу у стварима отаџбине, активно, слободно и благотворно радити.

Како веле руски листови, ова је представка много допринела, да су ђаци помиловани.

Политички преглед.

Догађаји у Ст. Србији. О жалосним догађајима у Ст. Србији, где бесни Арнаути немилостиво врше свакојака насиља над тамошњом бедном рајом, изјаснила се ово дана званична Турска. Разуме се, да званични турски кругови поричу оне жалосне вести о арнаутском насиљу и шта више криве Србију, што ова поставља на српско-турску границу веома незгодне елементе за стражаре, те ови упадају у турске земље и изазивају немире. Дабогме јагње мути воду вуку. И сад само треба велике силе да поверују турским лажима, па Србију да укору, а Турској да даду за право, и онда ће да наступе — још крвавији и тежи дани за бедну рају а од стране и онако бесомучних Арнаута.

Две изјаве.

Од г. А. Омчикуса студента права на загребачком свеучилишту добили смо ову изјаву:

„На уводни чланак у 109. броју „Заставе“ с натписом „Изволте на огледало“ послали су омладинци учесници пријатељскога састанка с госп. Пајицом Маринковићем кр. српским министром на расположењу преко мојега колеге г. Глише Годића и мене изјаву, коју је уредништво у 124. броју штампало, а уједно попратило подужим чланком, потврдивши тим, да јека траје дуже од грмљавине, а то је увијек знак снаге, која се троши.

Пошто се ја у том попратном чланку осјећам особно тангиран молим, да ми се дозволи на споменути чланак сљедеће примијетити.

Уредништво је написало: „Ову смо изјаву добили од два члана загребачке омладине уз писмо, како су овлаштени од својих другова, да нам пошљу ту изјаву“ — а код свршетка: „И док се не осведочимо о противном овај наш одговор иде чисто на рачун оне двојице који су нам послали горњу изјаву“.

Ово изгледа, као да смо мој колега и ја изјаву саставили на своју руку и своју одговорност, па тим хтјели заварати уредништво што не стоји, јер ће се уредништво и без мојега утицаја увјерити, да није тако.

Ипак уредништво има право, што држи, да за ову изјаву нису сви гласовали, бар не одмах, јер смо на пр. ја и још некоји настојали, да се преко уводнога чланка у 109. броју „Заставе“ пређе као преко бубња и свирале са смијехом за то, што је тенденција тога чланка јасна и провидна, што не треба да смо наковањ преко наше воље, и што држимо, да никада не треба бити прицципетљом јавнога мнијења и пазити на етикету светине. За оваковy игру били смо, — док смо били дјеца.

Дакако, да нам је било веома жао, да је уредништво „Заставе“ овај пут примало информације само с ока и уха и везало се с формалностима, па нам с тога замјерило, што смо се усудили бити мнијења и увјерења, а тај је, да не обичајемо наваљивати на принцип, кад се појави у особи, nota bene на принцип којега ми амо у Загребу немамо резона критиковати и осуђивати, — и ако смо већина против њега, — јер нас нико није питао и нисмо хтјели у оваковом пријатељском случају бити критични и почастити госта сумњама па најпослије дозволити, да се његово и наше име повлачи ни зашто по новинама.

Што уредништво вели, да се бојим критике, одбијам, јер сам од соја, који додуше има много погрјешака али радо чује и критику ако је истинита, а то је за цијело боље, него настојати само за успјехом, задовољавајући се с голим фактом, а за остало не питати ради бојазни пред ким другим.

На остало у чланку као: карактер, извртање, неискреност, изанђали политичари, морална снага, одвратан језуитизам у најгорем смислу речи, измишљавати нове теорије, част, поуздање у рад свој и вредност своју, простачки нападај, бајаги, морална кураж, осипати грдње, орумениле каћиперке и т. д. — не осјећам потребе одговорити — и то је за мене највећа задовољштина.

На концу изјављујем, да бих се радовао, ако уредништву пође за руком од 130 чланова загребачке српске омладине, задобити само 10, који се не слажу с изјавом штампаном у 124. броју „Заставе“ и да ову десеторицу поштујући свачије увјерење нећу држати ни опскурнима ни ексцентричнима.

У Загребу 5. (18.) јуна 1901.

Александар А. Омчикус
суденат права.

* * *

Г. Глиша Годић, слушалац филозофије послао нам је у истој ствари и у истој коверти засебну и много дужу изјаву. Оба се господина налазе увређена, јер им изгледа, да смо ми тврдили у „Застави“, како су они „саставили ону прву изјаву на своју руку и одговорност . . .“

Ми смо у 124. броју „Заставе“ рекли о том ово:

„Ову смо изјаву добили од два члана загребачке омладине, уз писмо, како су овлаштени од својих другова, да нам пошљу ту изјаву.“

„И ако би понајпре могли разумети, да су сви они којих се тиче прочитали и одобрили садржину изјаве, ми то никако не верујемо, док нам се противно не докаже.“

А на крају смо рекли и ово: „Све дотле, док се о противном не уверимо, ми не верујемо, да су онакву изјаву прочитали и одобрили били сви они, који су били на оном вечеру, нити би били кадри да је потпишу. То би могла да учини мала неколицина, али јачи део омладине“ и т. д.

Дакле јасно је, шта смо ми тврдили. Она је изјава била потписана: „*Омладинци учесници поменутог пријатељског вечера*“. По томе се могло у истини понајпре судити, да су сви ти учесници читали и одобрили изјаву. А ми смо у то — *сумњали*. А сумњамо и данас. И рекли смо да би то била кадра да учини мала неколицина, а не јачи део омладине.

Сад г. Омчикус, не тврди до душе, да су ону изјаву читали и да су на њу пристали сви учесници оног вечера, а не само мали део, него истиче како му „*изгледа*“, да смо ми тврдили, да су он и г. Годић изјаву „саставили на своју руку и одговорност.“

И сад ми да одговарамо на то и да се разговарамо о том. Ствар коју смо осудили: „омладинско вече у част г. П. Маринковићу“ забашурена је. Онда нам се казало: ми хоћемо да прописујемо омладини с ким да се *састане*. А кад ми изнесосмо, да већина омладине не би могла онако да замотава, сад се скреће разговор на трећу страну: како смо ми сумњичили оне, који су нам изјаву послали, да су је саставили на своју руку и одговорност.

Г. Годић уз то још мисли, ако се у једном и истом чланку говори о разним примерима, да се сви једнако тешко осуђују. Сваки чин смо у нашем чланку засебно окарактерисали, описали и осудили. И оно, што смо рекли о „оном пријатељском вечеру у част“ односи се на то, ни више, али ни мање, а што смо рекли о другом, то се, разуме се, односи на оно друго.

Да би се забашурила главна ствар, подметнуто нам је једно, сад се опет тражи што ново. На оно увредљиво писање у првој изјави, ми смо одговорили по *заслуги*, јер не допуштамо, да нам се подмећу „најружније ствари“ и „бесмислице“ и „недостојне подвале“ тамо, где их нема.

И ако изјаве г. Омчикуса и Годића далеко замотавају оно о чему је реч, ми смо ону краћу изјаву ипак штампали. Не због другог, јер по ствар нема вредности, већ зато, што је *необично карактеристична*. Ко је год прочита, наћи ће у њој доста за размишљање.

Уредништво „Заставе“.

Вести из места и са стране.

Па докле тако? Пишу нам из Ст. Врбаса: „У цењеној „Застави“ било је већ речи о томе, како код нас већ годинама нема другог учитеља и како се због тог веома кубури нарочито у цркви у појању. Рекли смо пре, да је томе узрок нечувена старина нашег Школског Савета и његова референта г. Н. Ђ. Вукичевића, који су у решавању појединих спорова јединствени. Но овом приликом нећемо о томе да говоримо, већ хоћемо да укажемо на једно неправилно схваћање епархијске школске власти у погледу другог учитеља код нас. На име, док се коначно не реши ствар другог нашег учитеља код Школског Савета, епархијски школски одбор бачки је наместио на друго учитељско место код нас женску за заменика. Та женска је код нас већ три године. И она је савесна у вршењу учитељске дужности у школи, али која вајда, кад она не може и да пође у цркви. С тога смо молили епархијски школски одбор бачки, да реши замеништва поменуту женску и да нам постави мушког заменик,а којег смо ми нашли и који је потпуно оспособљен за учитељско место. Но епархијски школски одбор бачки ипак не ће да нас чује и жељу нам испуни. Он једнако држи страну заменици, јер ју је поставио „до сталног попуњења места“. Бадава ми поручујемо и доказујемо, да сад нема места заменици, кад имамо оспособљеног заменика — епархијски школски одбор бачки једно те једно. И тако, као што видите, епархијском школском одбору бачком су пречи лични интереси једне учитељице-заменице, но интереси општине. И то нас је навело, да путем депутације молимо г. епископа и епархијски школски одбор још једном, да нам се постави заменик-учитељ, на место заменице. Сад чекамо, да видимо, шта ће г. епископ одговорити нашој депутацији и да ли ће епархијски школски одбор бачки и даље већма заступати неоправдане личне интересе, но оправдану жељу и потребу ове општине.“

Један општинар.

Пчеларска предавања. Г. Иван Маширевић проф. катихета држаће ових ферија предавања из рацијоналног пчеларства у свима фрушкогорским манастирима на које је дозвољен приступ публици из околине појединих манастира, која се интересује за ова предавања. Предавања ће се држати овим редом: 1. у Раваници 17. (30.) јуна. 2. у Малој Ремети 19. јуна (2. јула). 3. у Јаску 21. јуна (4. јула). 4. у Бешенову 24. јуна (7. јула). 5. у Гргетегу 29. јуна (12. јула). 6. у Великој Ремети 1. (14.) јула. 7. у Крушедолу 2. (15.) јула. 8. у Фенеку 5. (18.) јула. 9. у Беочину 8. (21.) јула. 10. у Раковцу 10. (23.) јула. 11. у Опову 12. (25.) јула. 12. у Шишатовцу 15. (28.) јула. 13. у Кувеждину 17. (30.) јула. 14. у Привиној Глави 20. јула (2. августа. Предавања почињу у 8 сати из јутра.

Нови агенти у нашем народу. По нашем народу крстаре разни агенти и сви ти нађу леба, али сви ти нашем народу и шкоде. Сад има агената који траже наше имућне ратаре али задужене, те им понуде да их помогну и ево како: Дотична банка исплати дугове томе ратару а овај њој даде право да његову земљу може превести на себе. То банка учини па му остави земљу да ради и у име закупнине плаћа 18 круна. Наравно, сваки таки ће радити своју земљу дотле, док банка хоће, а после ће добити земљу да ради, или ће се и вечито продати другима, а наш ратар ће палицу па у просијаке. Та за Бога милога зар се наш свет још није научио памети и после толикога страдања? Ономе, коме се може помоћи, има ко у Српству помоћи, само треба да се обрати и помоћи потражи, а коме се не може помоћи, нека прода сам па ће ипак боље проћи. Србине, Србине, докле ћеш бити наиван!

Прослава крсног имена. О Видову дне прославиће вршачка српска занатлијска читаоница своје крсно име, св. великомученика и цара српског Лазара. У саборној цркви одслужиће се литургија са парастосом. По томе ће се у читаоници резати колач и осветити водица. У вече ће бити забава са одабраним програмом.

Епархијски учитељски збор у Темишвару. О овогодишњем школском одмору одржаће се учитељски збор епархије темишварске. Решење епархијског школског одбора темишварскога у овоме питању већ је изашло и упућено појединим опћинама. Ту се налаже, да се у смислу наредбе школскога савета из године 1879. бр. 20. има на свака три учитеља односно учитељице изаслати по један члан који ће учествовати на збору. Ми ово никако

не одобравамо, јер, ако треба даљег образовања онда треба свима, и ако га не треба, онда га не треба никоме, те не треба трошити новац ни време. У осталом осврнућемо се на ову ствар опширније, а сада нека је примећено толико, да би нам мило било ако овај збор прихвати које питање ил поуке васпитања и то обради тиме како ваља а да се окане грађење наставнога плана без свакога компаса и основа. Сретно! *У—љ.*

Кортеши један за другим. Чика Стева је започео у Добрици са својом прослављеном беседом, којом је хтео да докаже како су сви Срби почевши од Вука Бранковића па до њега служили владама. Ово као да је добро утицало на њему сродне елементе јер се из табора панчевачког патријарховог листа сада протурује у свет вест: да се патријарх измирио са владом и да ће га влада одржати, па ма да је „прљав до зуба“. С тога се препоручује тамо њиховом народу да листом ради и гласа за владине кандидате, којих ће сада бити као печурака после кише, јер се ту вели и то, да ће се у нашим крајевима бирати једино Срби владиновци пошто то влада хоће. Вели се да влада тим хоће да изађе Србима на сусрет, Верујемо! али не нас ради, него ње ради, јер би тако Срби посланици били аминаши највећега калибра, што су до сада показали на делу. *Граничар.*

Изјава.

На допис из Черевића у 123. бр. „Заставе“ молим Вас да уврстите овај мој кратак одговор.

Кад сам пре 4 године изабран за начелника било је у урбарској благајни 414 круна у готовом а 14.043 круне у обвезницама. У току мог службовања повећала се готовина са 17.000 круна, свега дакле 31.466 круна. Из тог новца купљене су некретнине, земља и кућа; издавано је на зидање калдрме и тротоара, за багеровање шљунка и т. д. свега 22.187 круна. О грабљењу дакле не може бити речи јер се види куд је новац отишао. А кад сам благајну предао било је у њој 9.278 круна у новцу и у обвезницама. — Што се тиче дијурне, ту је дијурну увек виша власт одобрила. — Ревизиони одбор прегледао је рачуне и саставио је записник. И у том записнику нема ни спомена о каквој проневери. Ја нисам суспендован са звања, него сам 26. маја о. г. сам поднео оставку. Тада сам изјавио да је сва каса у реду, осим своте 381 круну, коју је своту гроф Котек обећао, ал није уведена, и ја незнам, да ли је он ту своту положио. — Котарски управник примио је моју оставку и нашао је све у реду осим оне 381 круне, за коју је своту рекао да се има до 31. маја унети у благајну. Дакле не стоји да је нађена проневера од 1110 форината, нити да је предстојник рекао да ја морам положити 381 круну. Кад је стигао жупанијски изасланик 31. маја, благајник је унео у благајну и ону 381 круну, коју је добио од властелинства. И благајник је поднео своју оставку котарској области, а није суспендован. — Моја је дакле савест мирна, ја сам служио увек на корист општине, а стекао сам уверење, да је незахвалност наплата добром делу.

У Черевићу 9. јуна 1901.

Младен Кракановић.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 11. јуна.

Будимпешта. У посланичким круговима су мишљења, да је Угрон доиста хтео да разбије тројни савез и да је хтео да добије од Француске новаца за партијске ствари. Но све то није доста да га учини немогућим.

Будимпешта. Кошутова странка интепелисаће у сабору због Угронове афере.

Њујорк. Због провале дама удавило се 300 људи. Вода је однела читаве куће. Варош Елкхорн као и више других места сасвим су поплављени. Жељезничка пруга је разорена у дужини 30 миља.

Париз. На конгресу радикалне пар тије говорио је Буржоа о социјалним реформама на основи да се поштује индивидуална својина.

ОГЛАСИ.

Стечај.

Поводом привремена умировљења учитеља вероисповедне срп. народне основне школе новосадске, Гавре Грбића, овим се отвара стечај на једно учитељско место овдашње средишне основне школе.

На то место могу се тражити за заменика-учитеља потпуно оспособљени српски народни учитељи односно свршени приправници.

Замена ће трајати до краја фебруара 1902. год., а почеће 1. септембра о. г.

Плаћа је заменику: 86·66 кр. месечно почевши од 1. септембра о. г. па до краја фебруара 1902. год.

Заменик-учитељ имаће да врши све дужности учитељске како у једном од додељених му разреда средишне школе, тако и у једној од овдашњих цркви, у коју буде одређен.

Молбенице с потребним прилозима ваља послати на потписано председништво најдуже до 22. јулија (4. августа) о г.

Из седнице школског одбора српске православне црквено-школске општине у Новоме Саду 30. маја (12. јунија) 1901.

К. Миловановић, перовођа. **Петар Попадић,** председник.

342 3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ОМЕРА ПОПОВОГ

У КАРЛОВУ

потребује млађег ваљаног помоћника, који је вешт продавац. Ступање одма.

352 1—2

Лепота госпођа

може се постићи, усавршити и одржати са најбољим препаратом

ФЕЛДЕШОВОГ

МАРГИТ-КРЕМА

који је хемијски чист, а без живе и олова, са свим нешкодљив и без масти.

Законом заштићен.

Ова светско призната помада за лице за неколико дана уклања **пеге, флеке, бубуљице, митфресере** и друге **болести на кожи.** Глача боре и уклања богиње, даје лицу белу, глатку и нежну боју.

НАЈБОЉЕ СРЕДСТВО ЗА ЧУВАЊЕ ЛИЦА ОД СУНЦА И ВЕТРА.

ЦЕНА: мале тегле 50 нов., велике тегле 1 фор. — **Маргит пудер** 60 нов., **Маргит-сапун** 35 нов., **Маргит-паста за зубе** 50 нов., **Маргит-водица за лице** 50 нов.

Од патворења се чини грађанство пажљиво.

Поштом уз поузеће (per Nachnahme) или уз претходну пошиљку своте разашиље произвађач.

KELEMEN von FÖLDES, Apotheker, Arad.

Може се добити у свакој апотеци и дрогериј ској парфимеријској радњи. 294 3—20

ГЛАВНИ ДЕПО У Н. САДУ:

у апотекама:

ПАВЛА ГЕОРГИЈЕВИЋА

и ГАВРЕ ПЛАВШИЋА.

СРПСКО ТРГОВАЧКО ПОДУЗЕЋЕ

ЈАПИЋ И ДРУГ

ФИУМА, via del Canale № 2.

Част нам је српском опћинствуна повољно знање ставити, да смо овде у Фиуми основали трговачко подузеће *за увоз кафе, теја и зејтина.*

Разашиљемо и приватним кућама у пакетима од 5 килограма у све крајеве Аустро-Угарске монархије, франко пошта и паковање, тако, да наручилац нема осим цене *никаква друга трошка.*

Свом снагом радићемо на томе, да нашом безусловно *солидном и тачном послугом, као и јефтиним ценама* истиснемо страну конкуренцију и све српске муштерије за себе задобијемо.

Свој своме је ближи него туђин те се с тога надамо, да ће нас српске муштерије својим обилатим цењеним наруџбинама драговољно потпомоћи у нашем подузећу.

ЦЕНОВНИК.

КАФА:

Сантос I., врло добра 1 кгр.		круна	2·60
Сантос II., „ „ 1 „		„	2·40
Порторико, снажна кафа 1 кгр.		„	3·20
Куба ароматична 1 кгр.	—	„	3·40
Цеилон оригинал 1 кгр.	—	„	3·40
Перл Порторико бирано зрно 1 кг.		„	3·30
Перл Цеилон најфинији 1 кгр.		„	3·80
Либерија-Менадо огромно зрно 1 кг		„	3·10
Златна Јава мирисава 1 кгр.		„	3·20
Мока права арапска 1 кгр.	—	„	3·80

ТЕЈА: У оригиналним пакетима по $^1/_4$ кгр:

Сушонг кинески $^1/_4$ кгр.	—	круна	3·60
Мандарин Караван руски $^1/_4$ кгр.		„	5.—
Царски Меланж $^1/_4$ кгр.	—	„	6·—

ЗЕЈТИН:

Прави маслинови бр. 1116	5 кгр.	круна	8·80
„ „ „ 1117	5 „	„	10·—
„ „ „ 1118	5 „	„	11·—

Кафа и зејтин најмање по 5 кила франко свуда. У један пакет кафе може се и више врсти засебно сложити.

Што се не допадне примамо натраг и новац без одбитка повраћамо.

Молимо за многобројне поруке.

С поштовањем

Јапић и друг.

297 17-30 Фиума, via del Canale № 2.

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Ботошу, држаће ради издавања зидарске, лимарске, мазалачке и столарске радње око оправке своје цркве 14. (27.) јуна у 9 сади пре подне усмену дражбу на мањак. Сваки онај, који жели овај рад предузети, дужан је од прелиминиране своте од 1498 круна 10 процената вадиума положити. Прорачун и услови могу се код долепотписане црквене општине видети Општина задржава себи право и после дражбе, овај рад поверити оном, којега за најспособнијег пронашла буде.

У Ботошу 31. маја 1901.

Светислав Јовановић перовођа. Жива Натарош председник.

337 3—3

Шпецерајска и мешовите робе трговина

Светолика Ј. Ђуришића

у Руми

потребује једног ваљаног у горњој струци вична помоћника, који осим српског и немачким и мађарским језиком добро влада. 354 1—3

ИЗВЛАЧЕЊЕ

ДАНАС У ВЕЧЕ У 8 САТИ.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК

У ВРЕДНОСТИ

30.000

КРУНА

„КОНКОРДИЈА“-СРЕЋКЕ

по 1 КРУНУ.

ДОБИЈА СЕ КОД:

Карла Хефнера и сина,

Мењачнице „Централног Кредитног Завода“,

и Банкарске и мењачке радње А. Б. Полешевића

у Новом Саду.

300 11-

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.